

مجلس شورای اسلامی
مرکز پژوهش‌ها

بسم الله الرحمن الرحيم

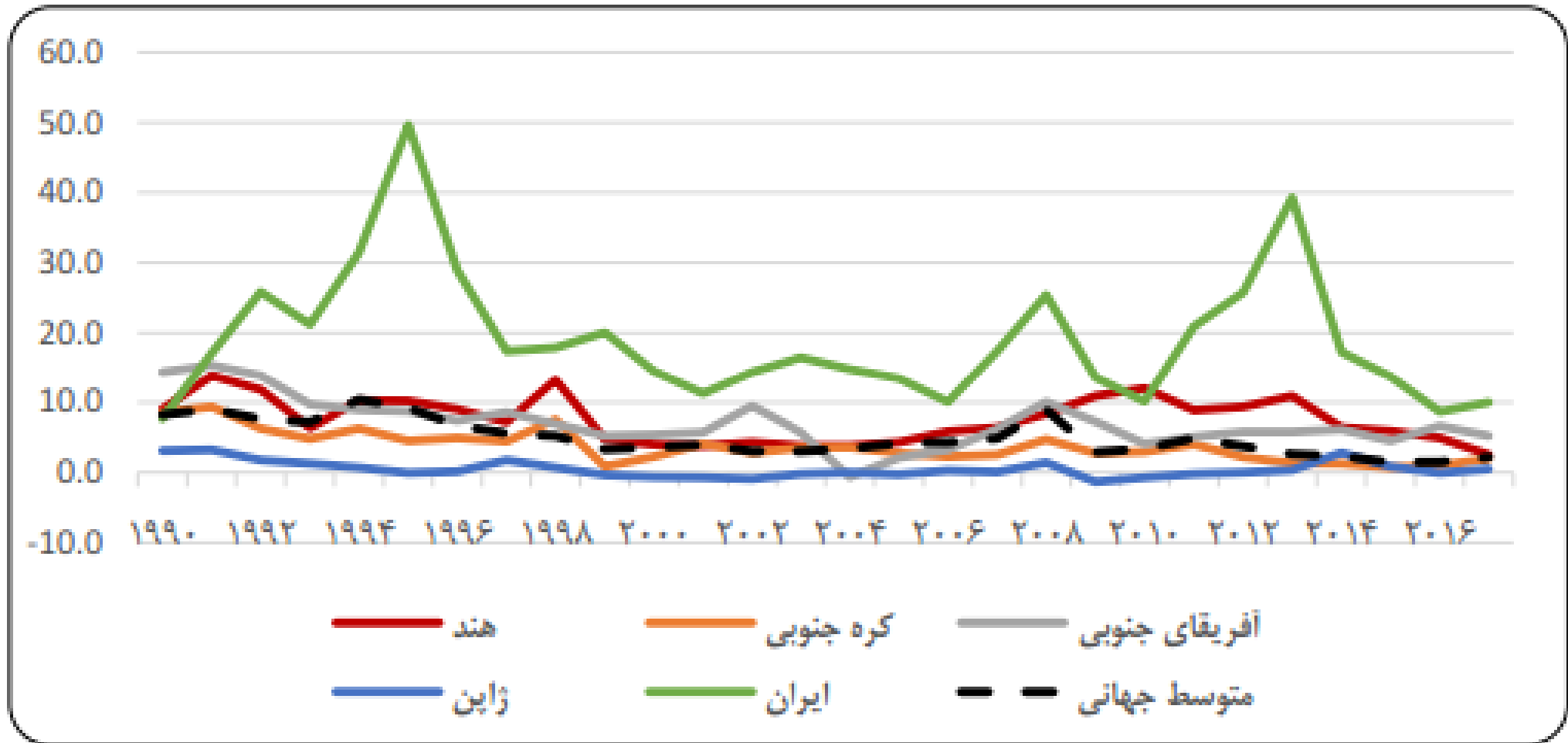
چالش‌های پولی و بانکی کشور

زمستان ۱۳۹۸

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

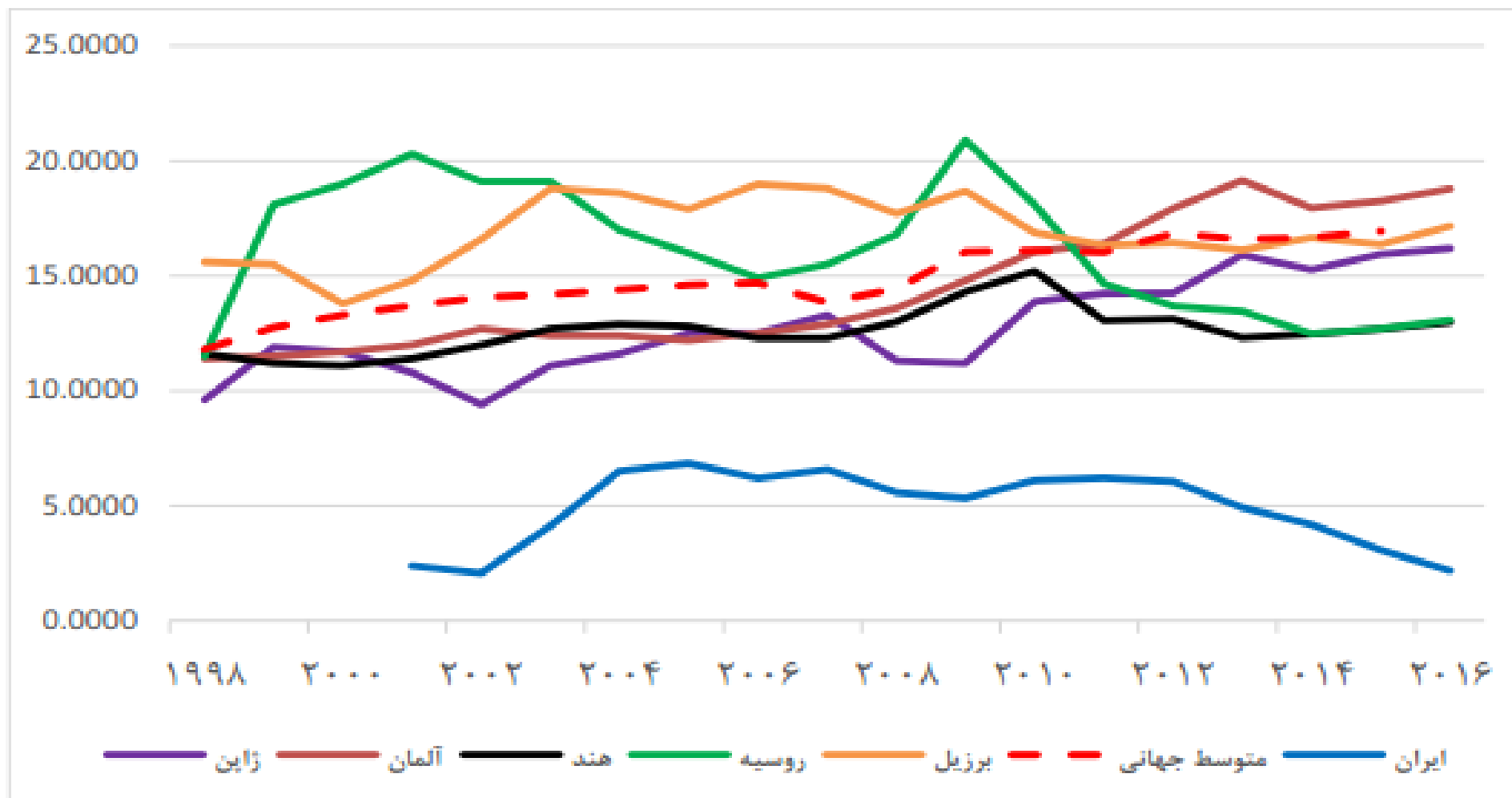
تصویری از عملکرد نظام بانکی: تورم و ثبات اقتصاد کلان

- نرخ تورم در ایران بسیار بیشتر از متوسط جهانی است و از کشورهای در حال توسعه هم تورم بالاتری داریم
- ارزش پول ملی از سال ۱۳۵۱ (تصویب قانون پولی و بانکی کشور) تا کنون ۱۸۲۷ مرتبه تضعیف شده است.

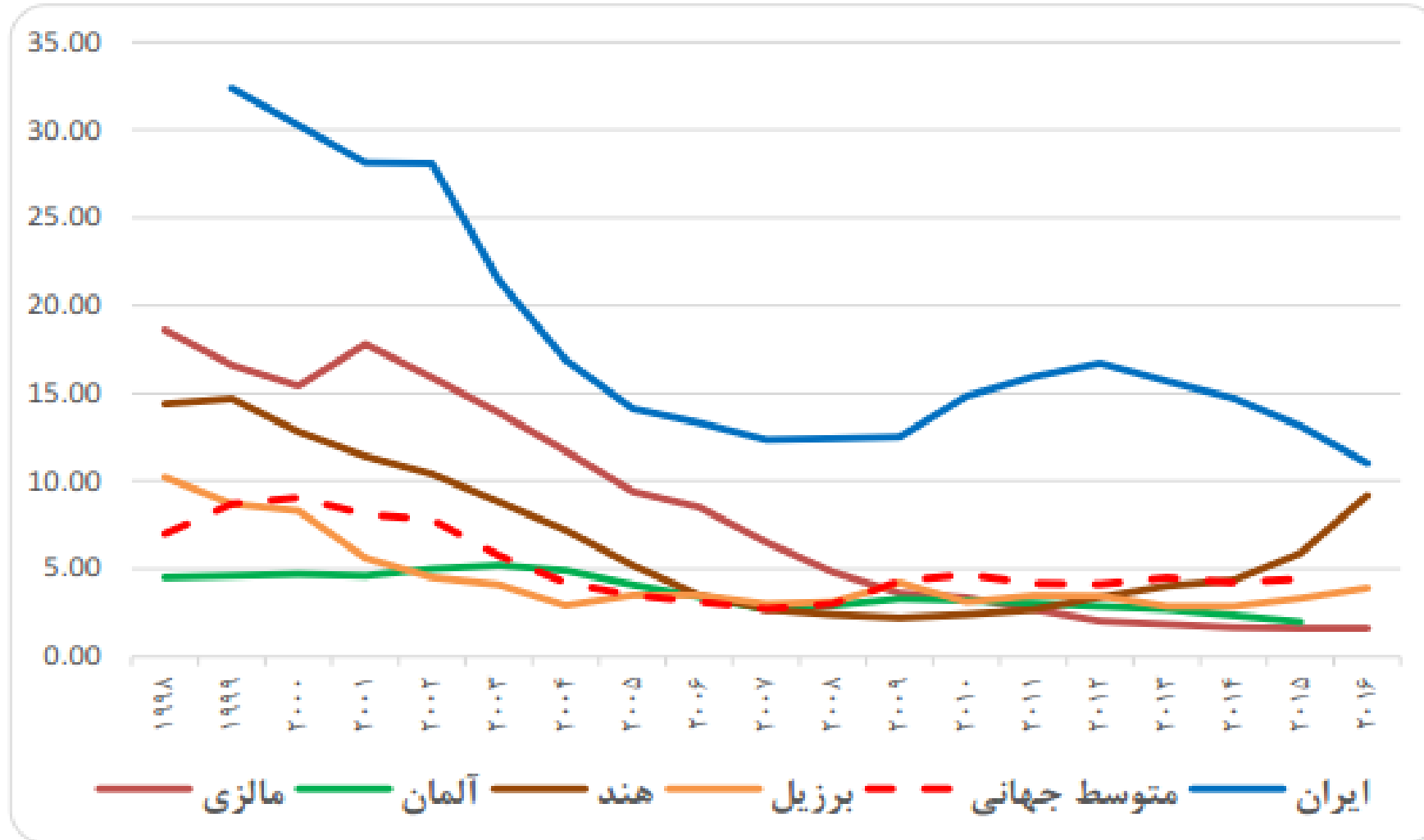
تصویری از عملکرد نظام بانکی: سلامت بانکی

«نسبت کفایت سرمایه» بسیار پایین بانک‌ها در کشور نشان از بیماری شبکه بانکی دارد.

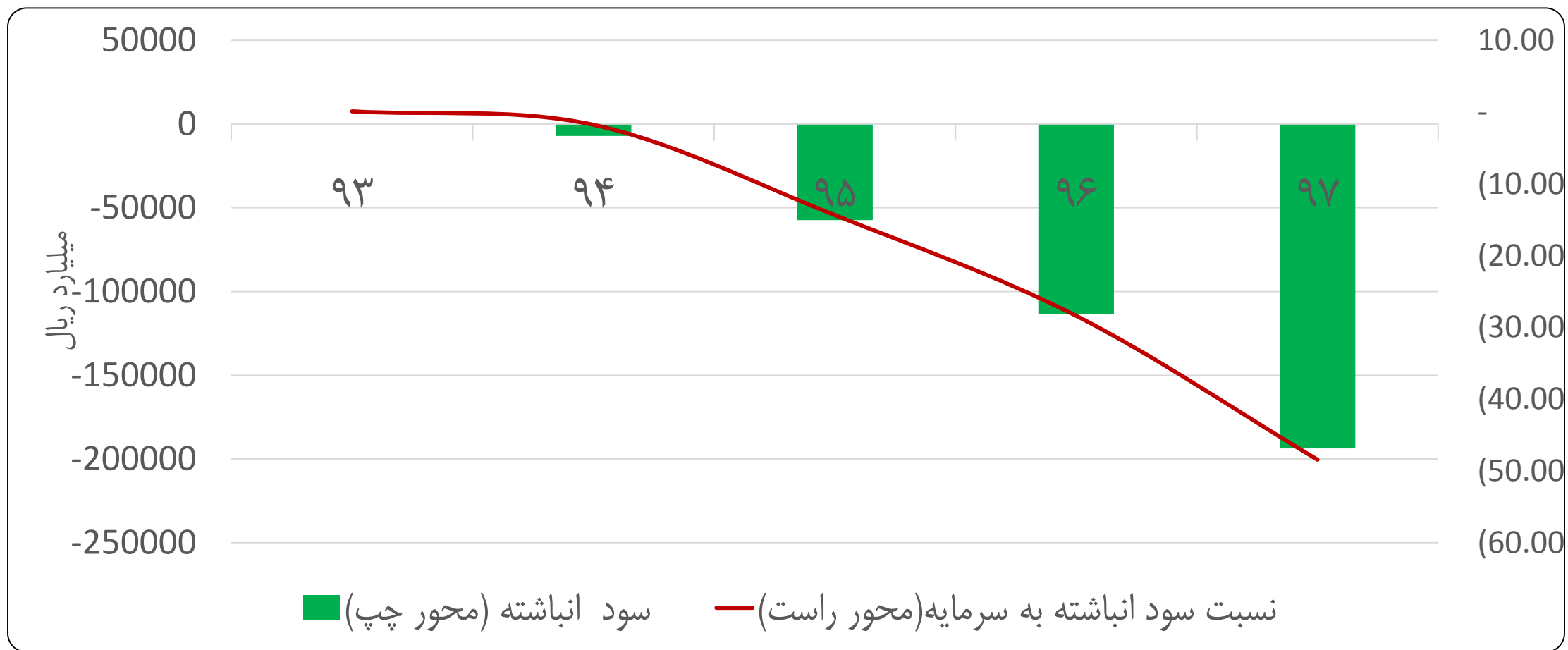
تصویری از عملکرد نظام بانکی: سلامت بانکی

«نسبت مطالبات غیرجاری» شبکه بانکی بسیار بیشتر از آن چیزی است که در نمودار زیر گزارش شده است.

تصویری از عملکرد نظام بانکی: سلامت بانکی

یکی از بانک‌های ناسالم در ۵ سال منتهی به سال ۱۳۹۷ به میزان ۱۹ م.ت و تنها در سال ۹۷ به میزان ۸ م.ت زیان تولید کرده است.

آسیب شناسی: چرایی عملکرد ضعیف نظام بانکی

مجلس شورای اسلامی
مرکز پژوهش‌ها

مرکز پژوهش‌ها در سلسله گزارش‌های آسیب شناسی نظام بانکی نشان داد که یکی از علل اصلی همانا حکمرانی ضعیف در اداره بانک مرکزی و موسسات اعتباری است.

تامین مالی کسری بودجه، سرکوب نرخ ارز	با دولت: استقلال مقام پولی (سلطه مالی)	سازمانی	تعارض منافع	ساختار حکمرانی
حضور بانکها در هیات انتظامی و تضعیف اقتدار نظارتی	با بانکها			
اشتغال کارمندان مقام ناظر در اشخاص تحت نظارت	درب‌های گردان	شخصی		
عدم ارائه آمار و اطلاعات	عدم پاسخگویی و شفافیت			
عدم انتشار مصوبات شورای پول و اعتبار	ضعف اقتدار نظارتی			
تخلف بسیار گسترده از مقررات بانک مرکزی				
شورای پول و اعتبار متشکل از وزرای بخشی (غیرمتخصص) به صورت غیر موظف	غیر متخصص بودن شورای تصمیم‌گیر		نظام تصمیم‌گیری	

گام های طرح برای ارتقای حکمرانی بانک مرکزی

✓ کنترل جدی تعارض منافع

✓ بهبود استقلال رییس کل البته درچارچوب محدودیت های ناظر به قانون اساسی

✓ بهبود شفافیت و پاسخگویی بانک مرکزی

✓ تعریف هیات عالی کاملاً متخصص به عنوان عالی ترین رکن تصمیم گیری بانک مرکزی

گام های طرح برای ارتقای حکمرانی اداره بانکها

✓ ساختار هیات انتظامی

✓ اصلاح قواعد تاسیس

✓ فراهم کردن زیر ساختهای قانونی برای گزیر

✓ بهبود حاکمیت شرکتی

اصلاحات قسمت بانک مرکزی

عنوان فصل	مهم‌ترین محورهای اصلاح
فصل اول: تعاریف	
فصل دوم: اهداف قانون	
فصل سوم: مسئولیت‌ها، اهداف، وظایف و اختیارات بانک مرکزی	<ul style="list-style-type: none"> - تعیین اهداف سه‌گانه (ثبات قیمت‌ها و کنترل تورم، تأمین ثبات و سلامت شبکه بانکی، حمایت از رشد و توسعه اقتصادی) برای بانک مرکزی - تعیین شورای ققھی به‌عنوان مرجع تشخیص معیارت عملیات بانک مرکزی یا احکام شرع - ممنوع شدن مشارکت حقوقی بانک مرکزی یا اشخاص تحت نظارت
فصل چهارم: ساختار بانک مرکزی	<ul style="list-style-type: none"> - اصلاح ساختار بانک مرکزی (جایگزین شدن هیئت عالی یا مجمع عمومی بانک مرکزی و شورای پول و اعتبار) - تخصصی شدن اعضای هیئت علمی بانک مرکزی - افزایش استقلال بانک مرکزی از دولت از طریق حذف حضور مستقیم اشخاص دولتی در هیئت عالی و عدم امکان عزل اعضای غیراجرایی هیئت عالی توسط دولت - استقلال بانک مرکزی از اشخاص تحت نظارت (بانک‌ها و مؤسسات اعتباری) - تقویت جایگاه و اختیارات معاون نظارتی بانک مرکزی و ایفای نقش به‌عنوان دادستان انتظامی بانک مرکزی - تمام وقت بودن اعضای هیئت عالی و ممنوعیت اشتغال همزمان در خارج از بانک مرکزی - اتخاذ تدابیری برای کنترل تضاد منافع اعضای هیئت عالی - اتخاذ تدابیری برای شفافیت مصوبات و پاسخگو کردن هیئت عالی به عموم و قوه مقننه - تقویت ساختار، اختیارات و ابزارهای هیئت انتظامی بانک مرکزی

اصلاحات قسمت بانک مرکزی

<ul style="list-style-type: none"> - قاعده‌مند شدن قرائند سیاستگذاری پولی، ارزی و اعتباری - اصلاحات نهادی مربوط به سیاستگذاری پولی و ارزی (استقلال، تخصصی شدن و...) - توسعه ابزارهای سیاستگذاری پولی بانک مرکزی - ممنوعیت بانک مرکزی برای خرید اوراق دولتی در عرضه اولیه - منوط شدن تأمین کسری نقدینگی مؤسسات اعتباری به اخذ وثیقه - اعطای اجازه به بانک مرکزی برای اعطای خط اعتباری یا هدف حمایت از رشد اقتصادی و کاهش سیرده قانونی برای بانک‌هایی که تابع سیاست‌های بانک مرکزی در حوزه رونق تولید و اشتغال هستند. - ارتقای جایگاه بانک مرکزی از صراقی دولت به عاملیت و اعطای قدرت تصمیم‌گیری در خرید ارز دولتی 	<p>فصل پنجم: تعیین و اجرای سیاست‌های پولی، ارزی و اعتباری</p>
<ul style="list-style-type: none"> - تعیین رئیس کل به‌عنوان سخنگوی انحصاری هیئت عالی 	<p>فصل ششم: سیاست‌های رسانه‌ای و اطلاع‌رسانی بانک مرکزی</p>
<ul style="list-style-type: none"> - محدود شدن میزان تنخواه قابل پرداخت به دولت به ۷٪ (و در شرایطی ۱۰٪) درآمد مالیاتی و انگیزه‌دهی به دولت برای افزایش درآمدهای مالیاتی - ممنوع شدن بانک مرکزی از پرداخت معادل ریالی ارز به دولت قبل از وصول ارز و فروش آن 	<p>فصل هفتم: رابطه بانک مرکزی با نهادهای حاکمیتی</p>
<ul style="list-style-type: none"> - تعیین نظام «شناور مدیریت شده» به‌عنوان نظام ارزی کشور و محدود شدن تعلیق این نظام در شرایط خاص فقط برای یک‌سال و یا تصویب هیئت عالی و هیئت وزیران - ممنوعیت پرداخت از حساب اندوخته ذخایر بین‌المللی بانک مرکزی ناشی از تغییرات ارزش ریالی ارز (تسعیر) 	<p>فصل هشتم: سیاست‌های ارزی و مدیریت ذخایر</p>
<ul style="list-style-type: none"> - الزام به حسایرسی سالیانه صورت‌های مالی بانک مرکزی توسط هیئت حسایرسی و انتشار عمومی صورت‌های مالی - الزام به تدوین گزارش تفریغ بودجه بانک مرکزی توسط هیئت حسایرسی و انتشار عمومی آن 	<p>فصل نهم: صورت‌های مالی بانک مرکزی، حسایرسی و انتشار آنها</p>

اصلاحات قسمت بانک مرکزی و بانکداری

<ul style="list-style-type: none"> - مصونیت مسئولان بانک مرکزی از تعقیب قضایی در قبال تصمیماتی که در چارچوب وظایف قانونی خود اتخاذ کرده‌اند - اتخاذ تدابیری برای کنترل تضاد منافع اعضای شوراهای تخصصی هیئت عالی، کارشناسان عضو هیئت انتظامی یدوی و تجدیدنظر، معاونان، مدیران و کارکنان مؤثر بانک مرکزی - ممنوع شدن تضمین یدهی‌های دولت یا نهادهای دولتی و یا هر شخص دیگر، یا اعطای تسهیلات به آنان توسط بانک مرکزی مگر به حکم این قانون 	<p>فصل دهم: سایر موضوعات مربوط به بانک مرکزی</p>
<ul style="list-style-type: none"> - حذف تشریفات زائد انتشار اسکناس در قانون پولی و بانکی سال ۱۳۵۱ - ممنوع شدن خلق پول بانکی (ایجاد اعتبار) خارج از ضوابط اعلامی بانک مرکزی یا برای مصارقی غیر از موارد تجویز شده توسط بانک مرکزی 	<p>فصل یازدهم: پول و نظام پرداخت</p>
<ul style="list-style-type: none"> - تعیین بانک مرکزی به‌عنوان تنها مرجع مجوزدهی به فعالان حوزه بانک و نحوه برخورد یا فعالان غیرمجاز - ساماندهی صندوق‌های قرض‌الحسنه - اصلاح قوانین تدوین و تعبیر اساسنامه مؤسسات اعتباری - قانونی شدن ادغام و انحلال اختیاری مؤسسات اعتباری 	<p>فصل دوازدهم: مقررات ناظر بر تأسیس مؤسسات اعتباری</p>
<ul style="list-style-type: none"> - اصلاح حاکمیت شرکتی بانک‌های دولتی و غیردولتی و پیرنگ شدن نقش هیئت مدیره طراحی داشبورد مدیریتی برای اعضای هیئت مدیره، هیئت عامل و بانک مرکزی - تعیین قوانین انتصاب و احراز صلاحیت اعضای هیئت مدیره و هیئت عامل - شفاف‌سازی موارد تعارض منافع هیئت مدیره و هیئت عامل و تمهیداتی برای مدیریت آن 	<p>فصل سیزدهم: مقررات ناظر بر مدیریت مؤسسات اعتباری</p>
<ul style="list-style-type: none"> - ساماندهی تسهیلات قرض‌الحسنه - تعیین مقررات تاظر بر پرداخت سود علی الحساب به سپرده‌ها - ساماندهی تسهیلات مشارکتی جهت جلوگیری از عقود صوری - تعیین مقررات جدید برای جلوگیری از اتیابست مطالبات غیرجاری شامل جرائم غیرمالی و مالی 	<p>فصل چهاردهم: عملیات بانکی یدوی ربا</p>

اصلاحات قسمت بانکداری

<ul style="list-style-type: none"> - الزام به دسترسی برخط بانک مرکزی به اطلاعات کلیه حساب‌ها و تراکنش‌های مربوط به عملیات و خدمات بانکی - افزایش مسئولیت بازرسان قاتوتی و حساب‌برسان مستقل بانک‌ها 	<p>فصل یازدهم: مقررات مربوط به ثبت داده‌ها و تهیه گزارش‌های مالی</p>
<ul style="list-style-type: none"> - افزایش توان نظارتی بانک مرکزی بر فعالیت گروه مؤسسات اعتباری با نظارت یکپارچه - افزایش اقدامات نظارتی و تنبیهی قابل اعمال توسط بانک مرکزی (رئیس کل و هیئت انتظامی) 	<p>فصل شانزدهم: نظارت بر «شخص تحت نظارت»</p>
<ul style="list-style-type: none"> - تدوین مقررات برای پیشگیری از ورشکستگی مؤسسات اعتباری - تدوین مقررات برای «بازسازی» مؤسسات «در معرض خطر» و تیز مقررات «گزیب» (تظام ورشکستگی خاص تهادهای سپرده‌پذیر) مؤسسات «بحرانی» و اعطای اختیارات ویژه به بانک مرکزی برای برون‌رفت از بحران با کمترین هزینه و زمان 	<p>فصل هفدهم: احکام مربوط به یازسازی، گزیب، ورشکستگی و انحلال مؤسسات اعتباری</p>
<ul style="list-style-type: none"> - الزام دولت به تأسیس بانک توسعه جمهوری اسلامی ایران یا تبدیل یکی از بانک‌های موجود به این بانک - پیش‌بینی منابع مالی بانک توسعه و مجاز شدن این بانک به انتشار اوراق توسعه با تضمین دولت - تدوین اهم بخش‌های اساسنامه بانک توسعه - تدوین فرایند تأمین مالی طرح‌های کلان توسعه‌ای توسط بانک توسعه و نظارت بر آن - اصلاح مأموریت بانک‌های توسعه‌ای بخشی 	<p>فصل هجدهم: مقررات ویژه بانک‌های توسعه‌ای</p>
<ul style="list-style-type: none"> - تدوین مقررات تازر بر نظام سنجش اعتبار کشور - تدوین مقررات تازر بر تأسیس و فعالیت مؤسسات تضمین تعهدات 	<p>فصل نوزدهم: نهادهای مکمل صنعت بانکداری</p>